

GUBIĆ (115) *vb impf*

gubić (114), **hubić** (1); gubić : hubić *KlonWor* (1 : 1).

inf gubić (21). ◇ *praes* 1 sg gubię (5) [*w tym*: -e (1)]. ◇ 2 sg gubisz (10). ◇ 3 sg gubi (32). ◇ 1 pl gubimy (1). ◇ 3 pl gubią (26). ◇ *praet* 3 sg m gubił (4). ◇ 3 pl m pers gubili (1). ◇ *fut* 3 pl m pers będą gubić (1). ◇ *imp* 2 sg gub (2); -b (1) *KochPs*, -b (1) *SkarKazSej*. ◇ *con* 3 sg m by gubił (1). *f* by gubiła (2). ◇ 3 pl m pers by gubili (2). *subst* by gubiły (1). ◇ *impers con* by gubi(o)no (1). ◇ *part praes act* gubiąc (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVIII) – XVIII w.

1. Zabijać, tępić [*w tym*: kogo, co (31)] (32) : nálláduyąc wtym Saturnufá onego/ który yáko Poetowye powyádáyá/ zwykł był dzyeći íwe yesć y gubić. *GliczKsiąż* C8; ízli wielką mocą paląc/ biorąc/ bijąc/ gubiąc/ do kráin Włóskich *BielKron* 173; Hodie in aliquem edentur exempla indigna Dziś będą gubyc nieyákiego złoczińcę *Mącz* 110c, 39a; Niektorzy gubią wfy y gnidy fzymowanym miodem pomázuiąc. *SienLek* 49v, 159, T2v [2 r.]; *RejAp* 63; *SkarJedn* 378; *KochPs* 206; á ífz íelzczę gonić bjło á gubić ie potrzebá/ á dzień fię krocił: rzekł Iozue: Słońce nierufzay fię *SkarŻyw* 503, 187, 489, 552; *PowodPr* 12.

gubić czym (4): íz Mánuel Kommenus Cefarz Carogrocki Lácinniki do Syryey idące/ mieczem/ zdráda/ truciznami gubił *SkarJedn* 254; *SkarŻyw* 310; A gdy iufz ták Pan Bog przyrzekł Noemu/ więcey Swiátá Potopem niezálewác/ áni ludzkiego narodu wodą ták frogo gubić/ przedfię ty condicie przydał *StryjKron* 6; *SkarKazSej* 688b.

Szeregi: »gubić a mordować« (1): Wyele nyewinnych gubi á frodze morduye/ We krwi łudzkyey [!] vprzeymye íoby rofkólfuye *LubPs* C3.

»gubić a wykorzeniać« (1): ábowiem ták wiele dobrodzieiftwá ludziom działá ten káždy/ kto okrutniki gubi/ á wykorzenia *GórnDworz* Ii4.

»gubić, (i) zabijać« [*szyk* 1 : 1] (2): *SkarŻyw* 187; Ná początku/ świat iemi [*uczniami Chrystusa*] iáko źiárnem máluczkiem gárdził/ y miał ie zá napodleyfze/ y gubił ie y zábijał *SkarKaz* 82b. [*Cf Przen RejAp* 63].

W przen (2) : poftem fię ták był ná pierwłzym wftępie zmorzył/ ífz chcąc nieprzyaciela gubić: fąśiádá/ to íeft włáfne zdrowie/ obráził. *SkarŻyw* 371; ktoremi fię ziemiá máże/ y pożerác chce obywatéle fwoie (*marg*) Ziemiá zmázána grzechámi gubi obywatéle fwoie. (–) *SkarKaz* 702a.

Przen: O potępieniu, czyli śmierci wiecznej (6) : Abowiem íelzczę to froższe á okrutnieyfze íeft tyrrańfthwo/ zgwałcenie fzczyrey woley Pánfkiey niżli miecz/ [...] bo ten iedno gubi ciało/ ále to gubi y z dufzą ciało pośpołu. *RejAp* 63; *SkarŻyw* 4; y dziwnie fię z tego ciełzym/ íz nas śmierć nie gubi: á íz człowiek po śmierci lepiej żyie *SkarKaz* 383a.

Przysłowie: bo co fię ciáłu lubi/ to záfwdy dufzę gubi. *ArtKanc* S8.

Zwrot: »duszę gubić« (2): *ArtKanc* S8; Heretyctwá [...] dufze gubią *SkarKaz* Ooooc. [*Cf znacz.* 5.a. *SkarKaz* 610a].

Szereg: »wykorzeniać i gubić« (1): Który fzczyre rad mnożyfz/ obłudne z swiátá Wykorzeniafz/ y gubífz ná wieczne látá. *RybGęśli* D2v.

2. Powodować lub chcieć, żeby coś przestało istnieć; likwidować, znosić; prześladować [co] (15) : iż lątá precz biejąc/ [...] odeymuią siłę/ á z nienagłá gubią żywość *GórnDworz* H5v, Mm5v; *BudBib* *Iob* 14/19; Włzedł na pánństwo on Iulianus odstępcá wiáry Chryštułowey/ y [...] chytro Chrześciánńská prawdę y wyznánie iey gubił *SkarŻyw* 392; Iako siełę Constitutyi napisali drugie złe ktore Regalia gubią. *ActReg* 72; Gniew baczenie gubi *GrabowSet* N2v; Co mówią niektorzy heretycy/ iż w nowym zakonie náuczył P. Chryftus onę Sámárytankę/ iż bez kościołow wżędzie/ w Duchu y w prawdzie chwalić máią P. Bogá/ ná káżdym mieyscu: nigdy ták tego Pan nie rozumiał: áby temi słowy kościoły gubić miał. *SkarKaz* 453b, 244b.

gubić czym (1): co fię dobrego od Bogá łamego z dobrą naturą wŕsie/ rodzice łwoim niedbálłtwem/ pieŕzczotą/ y nieprzyłtoyną miłostí/ wykopywáią y gubią. *SkarŻyw* 136.

a. *Usuwać objawy niepożądane; leczyć* (6) : *FalZioł* IV 39a; á przeto niedobrze łobie rǫdzi/ ten który świerzǫ złybie gubi/ przed wyńtaniem *SienLek* 133; W rǫnách włofy iǫko gubić *SienLek* T2v.

a. Posiadać właściwości usuwające te objawy (3) : proch fkorzenia tego ziela [...] mięso dziwe gubi *FalZioł* I 13a; Takiey żeć też moczy iest [...] Oley Lniany: piegi y nieczyłtołci z licza gubi *FalZioł* II 23; [*lardum*] Rdzę gubi/ bá y poźwóm by namniéy nieřzkodźi. *WyprPl* C2.

3. Tracić, pozbawiać się, przestawać mieć; *amittere* Mącz, Calej (8) :

a. O własnych wartościach materialnych i moralnych (6) : Strzeżże pilnie w fwym stanie s pocźciwością miary/ [...] Pátrzże od kogo to małz/ á wżdy márnie gubiśz *RejWiz* 99; *Mqcz* 225b; *Calep* 62a; Nie gubiśz gdy dáiefz: obiecuieć P. Bog zapláte y dobrą miarą odmierzy tobie *SkarKaz* 279a; *KlonWor* 41.

gubić co (1): SkarKaz 421a cf Szereg.

Szereg: »gubić i tracić« (1): Drudzy pierwey łyny vbogącą w pieniądze/ niżli w boiaźń Bożą [...]. Przetoż potym wšytko gubią y trącą. *SkarKaz* 421a.

b. *O właściwościach fizycznych [co] (2)* : bo ktoby ie [wody] dąleko wieść/ á po godzinách kilku
 używać chciał/ trudno ie ták obwárovąć może/ áby nie wietrzyły/ á duchów ónych/ w tym y mocy/
 niegubiły. *Oczko 21, 21.*

4. *Zapodziwiać, zaprzepaszcząć; perdere* Cn [co] (1) : Kłotki polpolicie kupiują wżyftko/ co potłuką klucze gubiąc. *GostGosp* 10.

5. *Szkodzić; dissipare* *Mącz*; *ad occisionem perducere, affere exitum a. interitum a. perniciem a. pestem alicui, dare exitio, facere perniciem alicui, perdere, sepelire salutem* *Cn* [kogo, co] (45) : Grzeźńnik dziś nyewinnego kędy może gubi *LubPs* C2v, ffv *marg*; *BielKron* 463v [2 r.]; *Libidines* eum dissipant, Nierząd á niešťátek go gubi. *Mącz* 396a; *KochPs* 78; Nas chudé co miłuiem/ to gubi napręcýy. *KochFr* 18; *PudlFr* 26; *ActReg* 166; [opilstwo] Ieť przeciw przyrodzeniu/ gdyż [...] náture miałto pośilenia obćiąża y gubi. *PowodPr* 71, 41; A drudzy ie [synów] chcąc miłowáć/ gubiá ie [...]: gdy ie domá przy łobie/ áby fię obecnością ich ćiefzyli/ trzymáią: á ná dobre wychowánie mogąc nie dáią. *SkarKaz* 420b, 488a.

a. *Doprowadzać do upadku, ruiny, wyniszczenia, zubożenia; disperdere* *Mącz*, *PolAnt*; *destruere* *PolAnt* (28) : *BibRadz Ps* 68/5; *Mącz* 92d; *nietelko to złe s tego roście/ iż iedną fie nád drugą wyfadzaiąc [...]* *máiętności mężow fwych gubią* *GórnDworz* li7v, Hh7v; *BudBib Prov* 19/26; *iákiey*

chęci táki vbogi [...] będzie przeciwko tym/ ktorzi máło fię łáfkáwiefy niżli nieprzyiaćiel/ trapiąc ie fáme/ y ich máiętności gubiąc záchowáli [*qui paulo minus quam hostes hominibus et rebus eorum violandis se gesserunt*]? *ModrzBaz* 102v; *SkarJedn* 336; *KochOdpr* C3; *ReszPrz* 70; *OrzJan* 56; Wyższe łtány bárziefy R. P. gubią *PowodPr* 7 *marg*; A drugdy y heretyki ná nie łtáwią/ ktorzy nie tylo máiętności vbogim poddánym/ ále y dufze gubią *SkarKaz* 610a, 2b, 244b, 606b; nie bądź vtrátnikiem y proznuiącym/ á dla siebie iednego tyśiác tyśięcy ludźi bráćiefy swoiefy nie guń. *SkarKazSej* 670a; Są ludzie ktorzy [...] dziesięć y 20. y 30. od łtá biorą. y gubią domy potrzebnych *SkarKazSej* 704b, 659a, 669b, 683a, 688b, 701a; *KlonWor* 55.

gubić kim, czym (5): *RejPos* 314v; *PowodPr* 58; *SkarKaz* 610a; á herezye y rózne wiáry dzielą kroleństwá/ y rozdziałem ie gubią. *SkarKazSej* 684b, 664a.

W połączenia szeregowym (1): ále łam gubiłz/ niłzczyłz/ tráćilz/ y łpráwámi y podłtěpki łwemi thy nędzne owieczki iego *RejPos* 314v.

b. Zbrojnie najeżdżać (4) :

Zwrot: »gubić ziemię« [szyk 2 : 2] (4): *BielŻyw* 150; palili pobieráiąc á gubiąc ziemię Mázowieckie á Kuiáwłkie/ Rułacy. *BielKron* 362, 173, 324.

Szereg: »gubić a najeżdżać« (1): ábowim Węgry y ine nieprzyiaciele poráził/ ktorzy gubili á náiędzáli Włofkie zyemie. *BielKron* 173.

6. Zaprzepaszczać, niweczyć, marnować; delere, deperdere *Mącz* [co] (10) : zdało się im potrzebną [...] okazać, kto i co ten czas zawždy gubi. *Diar* 64; Deleo, Zgládzam Gubię zmázuyę. *Mącz* 189a, 93a; *WujJud* 66v; A owi iáko fię wymowią ktorzy noc ná wieczierzách trawią? do pułnocy ie odwłócząc/ á dzień ná łpániu do łpraw y światłóść wrodzoną gubią. *SkarKaz* 609b; Włzytek koniec krolewłkiego połtánowienia gubi: kto mu rołtyrkow włzytkich w Rzeczypołp: włpakáiąc nie dopuści *SkarKazSej* 674b; O niełzczeńne práwo / ktore włzytkę łprawiedliwość gubi *SkarKazSej* 701b, 686a *marg*.

gubić czym (1): A ták iefli fię włáfnie kto łwym przodkiem chlubi/ Gdy iego zacne łpráwy łwá łprołnołcią gubi. *RejWiz* 98.

Zwrot: »gubić operam et oleum« = *pracować na próżno; oleum et operam perdere* (1): A tak się bojąc tego, aby nie gubili operam et oleum, to jest aby i kmiotkow swych nie ubożyli i sami przedsię łaski ani lepszego mnimania u WKM swego MP nie odzierzeli [...] ociągáłifmy się ná to pozwalać. *Diar* 76.

7. Zaprzeczać istnieniu, odmawiać [co] (3) : Ale też y iednorodzonego Syná Bożego/ Boga prawdźiwego z Bogá prawdźiwego vrodzonego/ gubią *GrzegRóżn* L2v, L2v; Páná Chryłtułá przą byđż Synem Bogá Oycá wiecznego/ [...] ále Bołtwo iego gubiąc/ tylko początek iego według ciáłá vznawáią *PowodPr* 34.

8. Nadrabiać, udawać, że się czegoś nie ma, pokrywać pozorami [co] (1) : Czudzim fię przezwłłkiem chlubiłs Tim łwe niedołtátki gubiłs *RejRozm* 394.

Synonimy. **1.** bić, mordować, morzyć, siec, umarzać, zabijać; **3.** kazić, tracić; **5.** szkodzić; **b.** najeżdżać.

Formacje współrdzenne: pogubić, wygubić, zagubić, zgubić; wygubiać, zagubiać.

Cf **GUBIĄCY, GUBIENIE**